بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ކޭސް ނަންބަރު: 2021/HC-A/253
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އިމާޖް ޕްރޮޕަރޓީޒް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ރަޝާ ހަމީދު / މ. ފިޔާއަލި، ކ.މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޖީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 08 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1445
21 ޑިސެމްބަރު 2023

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އޮބްރީޖް ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯނު: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt·gov·mv ވެބްސައިޓް: www·highcourt·gov·mv

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 10 ޖުމާދަލްއޫލާ 1443 / 08 ޑިސެމްބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 26 ޑިސެމްބަރު 2019
- ނިމުނު ތާރީޚް: 31 މެއި 2021

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އުމަރު ޒުބައިރު ޙަލީމް

ތަމްސީލުކުރި ފަރާތް: އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން އަޙްމަދު، ކުރަނދުލާގެ، ފ. ނިލަންދޫ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ރަޝާ ޙަމީދު / މ. ފީހަކި

ވަކީލް: އަލްއުސްތާޛު މޫސާ އާދިލް / އުމަރާން، ގއ. ދާންދޫ

ބަދަލު: މުޙައްމަދު ރަޝީދު / ސަންދަލްވުޑް، ގދ. ރަތަފަންދޫ

މަދަނީ - އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ - އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތާއި ގުޅޭ

ފަސޭހަތާތު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ޙައްޤު، މި ޙައްޤަށް ފަސޭހަތާތު މުޙައްމަދު ފައިސަލް އާއި ފަސޭހަތާތު ޙުސައިން މަޖީދު ތާއީދު ކުރެއްވެ.

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ޙުކުމަކާއި ޚިލާފުވާކަމަށްބުނެ، އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[1] (މީގެ ފަހުން "އިމާޖް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތަކީ މ. ޗާދަނީ / ޖަނާ ޙަމީދު[2] (މީގެ ފަހުން "ޖަނާ ޙަމީދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

ޤުރައިޝަމް ސަރާ އަދި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ވި އެއްބަސްވުން

2. މއ.ނިޔަރުގެ / ޤުރައިޝަމް ސަރާގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ މއ.ނިޔަރުގެ[3] އެވެ ކިރާ ގޯތިން ޤުރައިޝަމް ސަރާއަށް ލިބިފައިވާ 778 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގައި އިމާރާތްކޮށްފައިވާ 3 (ތިނެއް) ބުރީގެ އިމާރާތް 15 ޖުލައި 2015 އިން ފެށިގެން 10 (ދިހައެއް) އަހަރު ދުވަހަށް އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ޤުރައިޝަމް ސަރާއާއި ދެމެދު 06 ޖުލައި 2015 ގައި އެއްބަސްވުމެއްވިއެވެ.[4]

---

1 C-253/2005

2 A044968

3 ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު 4691މ

4 ޤުރައިޝަމް ސަރާ އާއި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ވެފައިވާ ކުލީގެ އެގްރީމަންޓްގެ 4.1 އަދި 4.2 ވަނަ މާއްދާ

3. މިއުއްބަސްވުމުގެ 4.5 ވަނަ މާއްދާގައި ކުއްޔަށްހިފީ ފަރާތުން ކުއްޔަށްހިފާ ޢިމާރާތް ނުވަތަ ޢިމާރާތުން ބައެއް އެހެން ފަރާތްތަކަށް ނުވަތަ ފަރާތްތަކަށް ކުއްޔަށްދިނުމައި، މަންފާލިބޭ އެއްގްރީމަންޓްތަކަށް ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތަށް ދީފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އިމާޖް ޕްރޮޕަރޓީޒް ލިމިޓެޑާއި ރަޝާ ބަލީދާ ދެމެދު ވެވުނު އެއްބަސްވުން

4. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ 4.5 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިމާޖް ޕްރޮޕަރޓީޒް ލިމިޓެޑަށް މއ.ނިޔުރުގެ އިން ކުއްޔަށް ދީފައިވާ 3 ބުރީގެ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ބުރީގައި ހަތަރުފައިވާ ޖީން ޓޮބުރީގެ އެޕާޓްމަންޓް ރަޝާ ބަލީދުއަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށްޓަކައި 01 އޯގަސްޓް 2015 އިން ފެށިގެން 5 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައެވެ.[5] އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު މި ސުރުޚީގެ (ހ) ގައި 01 އޯގަސްޓް 2015 އަށް އިމާރާތް ނިންމައި ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތައި ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ 01 އޯގަސްޓް 2015 އިން ފެށިގެން އިމާރާތް ހަވާލުކުރެވިފައިވާނެ ހިސާބު މުއްދަތަށް މި އެގްރީމަންޓުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދިން ފަރާތުން ނުވަތަ އިމާރާތް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތުން ވެސް ތަން އަނބުރާ ނަގަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ އަދަބުކަމުގައި ޖޫރިމަނާ 5 އަހަރު ދުވަހުގެ ލީހުއިން ބާކީ އޮތް މުއްދަތުގެ ކުލީގެ މަބުލަޣު -/18،500ރ. (އަށާރަހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) މަދުން ކުލި ބަލައިގަތުން ގެއްލުން ފައިސާ ހަވާލުކުރުމަށްފަހު ތަން ހުސްކުރަން އެންގުމުން 60 ދުވަހުގެ ތެރޭ ތަން ހުސްކުރަމުންދާނެކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[5] ރަޝާ ބަލީދު އާއި އިމާޖް ޕްރޮޕަރޓީޒް ލިމިޓެޑް ދެމެދު ވެވިފައިވާ ނަންބަރު: Cv-C/C-606/2015 ކޯޓުގެ އެގްރީމަންޓް

5. އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން އިމާރާތުގެ 5 އަހަރު ދުވަހުގެ ޖުމްލަ ކުއްޔަކީ -/450،000ރ. (ހަތަރު ލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އެވެ. އަދި މިއެގްރީމަންޓްގައި ސެކިއުރިޓީއަށް -/150،000ރ. (އެއްލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އިމާރާތް ހަވާލުކުރަންވާނެކަމާއި، އަދި އެގްރީމަންޓް ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރާ ދުވަހު ބާކީ -/300،000ރ. (ތިންލައްކަ ރުފިޔާ) ހަވާލުކުރަންވާނެކަމަށް ބައްޓަންކޮށްފައިވެއެވެ.[6]

ޤުރައިޝަތު ސާރާގެ ފަރާތުން މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން

6. ޤުރައިޝަތު ސާރާ އާއި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ކުލި ދައްކަމުން ނުދާތީ، ފައިސާ ނުދައްކައިވާ މުއްދަތުގެ ފައިސާ ހޯދުމަށާއި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ޚިލާފުވެފައިވާތީ، އެއްބަސްވުން ބާތިލްކުރުމަށް އެދި ޤުރައިޝަތު ސާރާ ސިވިލް ކޯޓުގައި 10 އޮގަސްޓް 2016 ދައުވާކުރިއެވެ. މިމައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1647/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

7. އިސްތިއުނާފްކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ، އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ޤުރައިޝަތު ސާރާއާއި ދެމެދުވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތުން، އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ކުލި ދައްކަމުން ނުދާތީ، މި ޢަމަލަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ޖައުހަރީ މާއްދާއަކާއި ޚިލާފު ޢަމަލެއްކަމާއި، މިޢަމަލުގެ ސަބަބުން ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުން އޭގެ ޖައުހަރުން ބާތިލްވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޤުރައިޝަތު ސާރާއަށް ލިބެންޖެހޭ މާލީ މަންފާތައް ލިބިގަތުމަށް އެދި ދައުވާކުރުމުގެ ހައްޤު ޤުރައިޝަތު ސާރާއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައެވެ.

---

6 ރަނާ ޒަމީރު އާއި އެމަރޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ވެފައިވާ ނަންބަރު: Cv-C/C-606/2015 ކުލީގެ އެގްރީމަންޓްގެ 3 ވަނަ މާއްދާ

ރަނާ ބަލީދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާކުރުން

8. މއ.ނިޔާދުގެ ފިހާރަޝަމް ސާވާގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ "މއ.ނިޔާދުގެ" އުތުރާ ގޯތީގައި އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގެން އިމާރާތްކުރުން އެއިމާރާތްކޮށް އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގެން ދެމުންދަނިކޮށް ކުއްލިއަން ދީފައިވާ މއ.ނިޔާދުގޭގެ ފުރަތަމަ ފަންގިފިލާގައި ހަދާފައިވާ 3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް 08 ޖުލައި 2015 އިން ފެށިގެން ޖުމްލަ 7 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ކުލީގެ ގޮތުގައި ދަތުރުކަމަށް ފައިސާ ރަނާ ބަލީދުގެ ފަރާތުން ގަނެފައިވާ އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގެން ދިޔަން އެޖެން ކުރިއަށް ހިފާފައިވަނިކޮށް، މއ.ނިޔާދުގެ ފިހާރަޝަމް ސާވާގެ ފަރާތުން ރަނާ ބަލީދު ޖަހާން ނުކުރާފައިވާކަމާއި ރަނާ ބަލީދުގެ ބަހުފި އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގެން ހިމާޔަތްކޮށްދީފައިވާކަމާއި، ރަނާ ބަލީދު އިމާރާތުން ނިކުންނަން ޖަހާފައި އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގާއި ފިހާރަޝަމް ސާވާގެ ބަހުރުގެ ސަރަހައްދުކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، އެކަމުގެ ސަރަހައްދުން ރަނާ ބަލީދުއަށް ސީދާގޮތުންނާއި ނުސީދާ ގޮތުން ލިބިފައިވާ އެންމެހާ ގެއްލުންތަކަށް ފިހާރަޝަމް ސާވާއާއި އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ޖަމާކުރި ނުވަތަ ވަކިވަކިން ޒިންމާވާނެކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ، ރަނާ ބަލީދަށް ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ފިހާރަޝަމް ސާވާ އަދި އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކިބައިން ހޯދުމަށް އެދި އެފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާކުރިއެވެ. މިމައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ފައިސަލާއިންނެވެ. އިމާރާތް ޚަރަދުކޮށް ކުރިޔަށްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުން މިމައްސަލަ ބަލައި ނިންމިގޮތެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތް:

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ފައިސަލާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބެލިއިރު، އެފައިސަލާ ނިންމާފައިވަނީ؛

"ދޫނުކުރެ، އިސްތިއުނާފުގެ ދެފަރާތުން ނުކުތާތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ބައްޔިނާތަކާއި ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު، މއ.ނިރޫދުގެ ދުރައިސާތު ސަޤާފީ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ "މއ.ނިރޫދުގެ" އުތުރާ ގޯތީގެ މަގުމައްޗަށްވާގޮތަށް ހަދާފައިވާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ބުރީގައިވާ 03 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓް މ.ފިޔައިލި ބަރާ ބަދީރުއަށް 05 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ކުއްޔަށްދިނުމާއި ގުޅޭގޮތުން ބަރާ ބަދީރާއި، އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު 08 ޖުލައި 2015 ވަނަ ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށް 13 ޖުލައި 2015 ވަނަ ދުވަހު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށް 13 ޖުލައި 2015 ވަނަ ދުވަހު އެއްބަސްވުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުވިފައިވާކަމާއި، ބުނެވިދިޔަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެ އެޕާޓްމަންޓުގެ 05 އަހަރު ދުވަހުގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި -/450،000ރ. (ހަތަރުލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އާއި، މިފައިސާގެ އިތުރުން މއ.ނިރޫދުގެ 2 އަހަރުދުވަހުގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި މަހަކަށް -/7،000ރ. (ހަތްހާސް ރުފިޔާ) ގެ ހިސާބުން ޖުމްލަ -/168،000ރ. (އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް އަށްހާސް ރުފިޔާ) 23 ނޮވެންބަރު 2017 ވަނަ ދުވަހު އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބަރާ ބަދީރުގެ އަތުން ނަގާފައިވާކަން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން އެނގެން އޮތުމާއިއެކު މިދެފަރާތުގެ ދެމެދު ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ ގޮތަށް ފުރިހަމަވާ ޝަރުތު ކަމުގައިވާ 19 ނޮވެންބަރު 2015 އިން ފެށިގެން މއ.ނިރޫދުގެ ވެރިފަރާތް ކަމުގައިވާ ދުރައިސާތު ސަޤާފީގެ ފަރާތުން އެޕާޓްމަންޓް ހަވާލުކުރުމަށް ބަރާ ބަދީރަށް އަންގާފައިވާ ވާރނިންގްލެޓަރުގައިވާ 2016 އޮކްޓޯބަރު މަހުގެ ނިޔަލަށް ބަރާ ބަދީރު އެޕާޓްމަންޓް ނޯޓިސްކުރަން ލިބިފައިވާ 11 މަހާއި 12 ދުވަސް އަނިކުރުމުން އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ 05 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުން ބާކީ އޮތް 4 އަހަރާއި 06 ދުވަހާއި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންވެގެންވާ މުއްދަތުގެ އިތުރުން އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބަރާ ބަދީރުގެ އަތުން ކުލި ނަގާފައިވާ 02 އަހަރު ދުވަހާއި ޖުމްލަ 06 އަހަރާއި 06 ދުވަސް ބަރާ ބަދީރުގެ އެއިމާރާތް ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ މުއްދަތަކަށް ބާކީ އޮތުމާއި، ބަރާ ބަދީރާއި އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން އުވާލުމަށް ބޭނުންވާ އަސްލު އެއްބަސްވުންކަމުގައިވާ މއ.ނިރޫދުގެ ވެރިފަރާތްކަމުގައިވާ ދުރައިސާތު ސަޤާފާއި ބަރާ ބަދީރާއި ދެމެދު 15 ޖުލައި 2015 ގައި ވަނަ ދުވަހު ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ބަރާ ބަދީރުގެ ފަރާތުން ހޯދުމުގެ ސަބަބުން އެ އެއްބަސްވުން ބާތިލްވެފައިވާ ގޮތުގެ ގޭގެ ވެރިފަރާތަށް ދިޔަގޮތާ އިލްތިމާސްގެ ފަރާތުން އިމާރާތުގެ ހަވާލުކުރަން މއ.ނިރޫދުގެ ވެރިފަރާތް ކަމުގައިވާ ދުރައިސާތު ސަޤާފާގެ ފަރާތުން އަންގާފައިވާ ގޮތުން ބަރާ ބަދީރު އެއިމާރާތް ދޫކޮށްދޭން ޖެހިފައިވާތީ ބަރާ ބަދީރަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުން، ބަރާ ބަދީރާއި އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ "މުއްދަތު" މި ޝަރުތުގެ (ނ) ގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތުން، ބަރާ ބަދީރަށް އެ އިމާރާތް ބޭނުންކުރަން ނުލިބުނު ދުވަސްތަކަށް ޖުމްލަ -/1,335,700ރ. (އެއްމިލިއަން ތިންސަތޭކަ ތިރީސް ފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ރުފިޔާ) އަދި އިމާދު ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން ބަރާ ބަދީރަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ ދަޢުވާއެއްގެ ޝަރީޢަތުން ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިފައިސާ މ.ފިޔައިލި ބަރާ ބަދީރު (އައި ކާޑު ނަންބަރު A044968) އަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 31 މޭ 2021 މިދުވަހުން ފެށިގެން މަދުވެގެން އެމަހަކަށް ޖާގަތަ އުމަރަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ފައިސާއަދާކުރުމަށް މިޔާދު 4 (ހަތަރެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި

-/1,335,700ރ. (އެއްމިލިއަން ތިންލައްކަ ތިރީސް ފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ދައްކާ ހުކުމްކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަންގައި،

އަދި މިދަޢުވާގައި ދަޢުވާލިބޭ ފުރުޞަތު ސާބިތުވާ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާ ބަލިޔާއި އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ދެމެދު ސޮއިކޮށްފައިވާ މިދަޢުވާގައި ހިމެނޭ އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއަކަށް ނުވާއިރު އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ފުރުޞަތު ސާފު އަދާކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމުތައް ނުކުރާތީ، މިދަޢުވާގައި ހިމެނޭ އިމާރާތް ހުސްކޮށް ހަވާލުކުރުމަށް ފުރުޞަތުގެ ސާވާގެ ފަރާތުން ކަނާ ބަލިޔަށް އަންގާފައިވާ ކަމާ ފުރިހަމަކޮށްގެ ބައިބޫރިތައް ފުރުޞަތު ސާފައަށް ބިބިސްވާ އިލްތިޒާމުތައް ދަންނަވަން ހުށަހެޅިފައިވާ ބިންމަތުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާތީ މިދަޢުވާގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އެދިފައިވާ ފައިސާގެ އެއްޗެއް މިންވަރަށް ދަޢުވާލިބޭ ފުރުޞަތު ސާވާ ޖިނާވާނެކަމަށް ފައިސާއެއް ދޫކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކުރެއްވިއެވެ."

މިފަދައިންކަމުން އެޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ތަފުޞީލު އެނގެން އޮވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ ނިންމަވާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ހިލާފުވާކަމަށް، އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅާ އެނުކުތާތަކާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

12.1- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** މ.އ.ނިޒާމުގެ ފުރަތަމަ ފަންނީގޮތާ ކާއްމަން ދިނުމަށްޓަކައި ދެފަރާތުގެ ދުވަހުގައި އެއްބަސްވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް އެ އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށް ފިޔަވަޅަކަށް ބިނާކޮށްގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ދަޢުވާ ނިންމަވާފައިވާކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

12.2- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންޓްރެކްޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކުރުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު : 2984/Cv-C/2019 ނިންމާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ.

<u>އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަ:</u>

13. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފަށް ނުކުތާތައް ތަފްސީލުކޮށް އިސްތިއުނާފަށް ޚުދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް އުޞޫލުތަކަކާއި ޚިލާފަށް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. މިތަފްސީލުތަކަކީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނުން ބައެއްކަމަށްވާތީ، ޚުލާޞާ ގޮތެއްގައި އެކަންކަން ބަޔާންކުރަނީމެވެ. މިގޮތުން؛

13.1- އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި ޢަނާ އާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ހިނގާދިޔަ މުޢާމަލާތެއްކަމަށް ވީނަމަވެސް، އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ނުދީ ބަދަލު ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ފަރާތަކަށް ދިނުމާ ފައިސާތަކުގެ މަސައްކަތް ބަދަލު އެފައިސާގެ ޖޫރިމަނާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުޖޫރައާއި ޖޫރިމަނާކަން ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ. އެގޮތަށް ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަސިޤާރުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ނަންބަރާއި ޚިލާފުވާކަމަށެވެ. މިގޮތުން، ދެފަރާތް ދޮކުޑުވާފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި އިމާރާތުގެ ފަރާތުން ސަޕްލައިކުރި ފުށްޓިންގެ ޙިސާބުކުރު ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އިމާރާތުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ނޫނީ އެހެންމީހަކު އިސްތިއުނާފު ބަހައްޓާ ފަރާތުން ފައިސާތަކަށް ނަގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ކޮށްދެއްކި ހިސާބުގައިވާ ބަޔާންގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަނީ

އިމާރާތުގެ ޕޭންޓިންގ ޑިރެކްޓަރުގެ ނަމުގައި ކުންފުންޏާ އެއްވެސް ގުޅުމެއް ނޯޓަރީކުރި ސިޓީއެއް ދިނުމުން އެކަމުގެ ބޭރަ އިމާރާތުން އުފުލަންޖެހުމަކީ ބަރުދު އިންސާފުގެ ބޭރުން އުފުލަންޖެހުނު ބަދަލުއަދާކުރަމެވެ. މިގޮތުން ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ -/450,00ރ. (ހަތަރުލައްކަ ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އެއްފަހަރާ ދެއްކުމުން 5 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށްކަމަށްވީއިރު، އެ މުއްދަތުގެ އިތުރު މުއްދަތަކަށް ކުއްޔަށްދިނުމުގެ އެއްވެސް އެއްބަސްވުމެއް ލިޔުމެއްވެސް އިމާރާތުގެ ފަރާތުން ދީފައިވާކަމުގެ އެއްވެސް ހެއްކެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެއްވެސް ވައުދެއް އެއްބަސްވުމުގެ ބޭރުން އިތުރަށް ނަގާފައިނުވާކަމަށް މިކަމުގެ މައްސަލަ ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ.

13.2- އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވާ، ދެފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ކުއްޔަށްދޫކުރާ މުއްދަތު ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އަދި ބުނާ ހަމަޖެހިފައިވާ އެގްރީމަންޓް 1 އަހަރާއި 7 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަންދުކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އިތުރަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތަކީ އިމާރާތުން ބަސް ހަވާލުން އެއްވެސް އިތުރުކުރުމުގައި އެއްބަސްވުމާ މުއްދަތެއް ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ. ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ސާފުކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ކުންފުނިން އެނގިހުރެ ނުވަތަ ބަސް ބަދަލު އަމިއްލަ އެއްބަސްވުމުގެ ނަޤާއިސް މަނާވޭ އެއް ސުލްހުގެ ބަދަލުގައި އިމާރާތުގައި މައްސަލަކޮށްކުރަމުންދިޔަ ފަރާތަށް ފައިސާތަކާއި، އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ނޫނީ އެކަން ކުރުމަށް އެކަމުގެ ޖިނާއީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށްކަމުގައި ވެގެން ނުވާނެކަމަށެވެ. އަދި މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް ދިނުމަށް ސަބަބު ލިޔުމެއްނުކުރެވޭކަމަށް އެދުމުގައި ސަރުކާރުން ފަރާތަކުން ފަރާތުގެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ އެއްވެސް ގުޅުމެއްނުވި ފަރާތުގެއްސަކަން ކުންފުނީގެ ބަސްމީ ފިޔަވައިކަން އެކަމަށްނުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް

14.އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) އާއި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް މައްސަލަ ބަލަންޖެހޭ މިންވަރަށް ނުބަލައިކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވައި، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލްކޮށްދެއްވުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތަކުން ދިން ރައްދު:

15.އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ޖަވާބު ތަފްސީލުކޮށްދެއްގައި ދިޔުމުން ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. އަދި މިމައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް އިސްތިއުނާފުކުރާ ގެނެވުން ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެވާހަކަތައް ތަފްސީލުކޮށް ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭތީ، ހުރިހާ ގޮތުގައި އެކަންކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

-15.1 އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުން ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ރައްދުގައި އިޖްރާއީ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ބުނި މައްސަލައިގެ ނިންމުން ޤާނޫނީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އުސޫލަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް ބާރުތެރިކުރެވިފައިނުވާތީ އުނދަގޫ ހައިކޯޓަށް ބަލައިގަންނަވާން ޖަވާބު ނުލިބޭކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވުމަށް އެދިލައްވަމެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުގެ ރައްދުގައި މަސްއޫލު ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ދެފަރާތް ދެމެދުވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތު 2 އަހަރަށް އިތުރުކޮށް ފައިސާ ނަގާފައިވަނީ އިމާރާތުގެ "ޖެނެރޭޓަރ، މުރައްމަތު ރަބަދުއް ރައްޖާޒް" ކަމަށާއި، މިސާލަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގެ އިތުރުން، އެ އެގްރީމަންޓުގައި

ބުނާ 5 އަހަރާއި ދުވަ ވަޒީފާ ދިބެނުކަން އަންގައިދޭ ރަސްމީދާއިރާއިން ސާއިލުކި ފަރާތްކަމަށެވެ. އަދި 19 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ފުރޭ ތާރީޚް ބާކީހުރި ރަނގަ ބަދަލަށް ސިޓީއެއް ޒަންސާވާއިރުވެސް މިޒާރާތުން ކަމަށާއި، މިހިނާ ދިޔުމުއްގައި އިދާރާގެ ބައެއްގެ ތަކާވާއިރުވާކަމަށެވެ. އަދި އިސްތިޢުފާދެއްވުން ސިޓީ ފޮނުއްވާ 4 ދުވަސްފަހުން 23 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އެއްބަސްވުން އިތުރު 2 އަހަރު އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލުމުގެ ޖަވާބަށް ވަޒީފާ ނަގައި ދަސްކުރު ދިނުމުން އެއީ އެކުލަވާލުމުގެ ބަދަލުކުރަން އިސްތިޢުފާ ބަލައިގަތް ވަޒީފާ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރާކަމަށެވެ. އަދި މިބަޔާނުގައި ނަފުސާނީގޮތުން އެއްވެސް ހުއްޓުމެއް ދޭހަ ފާސްކުރެއްވެއްސެވެ އިސްތިޢުފާދީކަމަށް ވަޒީފާ ހުރަހަށް ފަރާތްކުރެވޭނެވަރަށެވެ. މިގެ އިތުރުން މުޢާމަލާތް އަބަދުވެސް ހަމައެކަނި ލިޔުމުގެ މުޢާމަލާތެއް ފަހިވާ ބަދަލެއް އިތުރުކުރަން ވަޒީފާ ނަގައިދޭ އެކުލަވާލުމުގެ މުވައްޒަފުން ނޫނަސް ވަޒީފާދާރުން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު، އެހެން ކުންފުނިތަކުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ދިޔަ މުޢާމަލާތުގެ އިސްތިޢުފާ ދޭދޭ 8.2.1 ވަނަ ޖަދުވަލުގައި ބުނެފައިވާކަމާއި، މިކަމުގެ މުޢާމަލާތު އަބަދުވެސް ހަމައެކަނި ފުރުސަތު ލިބިފައިވާ އެކުލަވާލުމުގެ މުވައްޒަފުންނާއި، މުޢާމަލާތް ހިނގައިދާ ކުންފުނީގެ ޖަވާބުދާރީވާކަމާއި، އަދި އެކުލަވާލުމުގެ ތަފާސްހިސާބު ދީފައިވާ އެކުލަވާލިޔަސް އެހިނގާން ކުރި މުޢާމަލާތްތަކެއް އެހިނގާނެކަމެވެ.

-15.2 އިސްތިއުނާފީ ދިފާޢު ނުކުތާގެ ރައްދުގައި ބުނެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނާ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަކީ އިމްތިޔާޒެއް ސިވިލް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިނގައިދާ ބާޠިލްކުރުމާ ވަރަކާއި ނުހުންނަކަމެވެ. އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/57 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަތުރައިން މިވާހަކައަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައްކާނަ އަދި ވާހަކަތަކަށް، އެވާހަކަ ނުދައްކާ ހަމައެކަނި މިފަދަ ބަދަލުތަކެއް ދެވިދާނެ ނަމަ އިސްތިޢުފާ

ޕާޓީތައް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ބޭނުންވެފައިވާކަމަށެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ޖަވާބު ފޮތުގެ 4.31 އިން 4.40 އާ ހަމައަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން ދިފާޢުގެ ދަށުންވެސް ފާހަގަކުރާކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ލިޔުންތަކުގައި ސޮއިކުރާނީ ވަކި ފަރާތެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގައި ވަކިމީހެއް ސޮއިކުރުމަށް ޚާއްޞަކޮށް އެހެން ލިޔުންތަކުގައި އެކުން ފަރާތްތަކަށް ސޮއިނުކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ނޫންކަމަށެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުގައި ވަކިނަމަ، 5 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ފައިސާއާއި ހަވާލުވެފައިވަނީ ޑައިރެކްޓަރުން ޗެކްބުކު ނޫންކަމާއި، އެފައިސާ ބަލައިގަތުން އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުކަމަކަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

16. އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ދެއްވައި މިމައްސަލަ ނިންމަވައި ދެއްވުމަށްކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން:

17. މިމައްސަލައާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި، އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އިލްތިމާސްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލައިލުމުން އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ދެ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

18. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާގައިވެސް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި ޢަނާ ހަމީދުއާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބޭރުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ނޫނީ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށް، ޢަނާ ހަމީދުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ކުންފުނީގައި މަސައްކަތްކޮށްދީފައިވާ ފަރާތަކަށް ދިރިއުޅޭ ފައިސާތަކުގެ މައްސަލަ ބަލާ އެފައިސާގެ ޖިންސާއިން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުލަން ޖެހިފައިވާ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުންނެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބޭނުންކުރަމުން ގެންދިޔަ އެއްބަސްވުން އިޢުލާނުކުރުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަމުން ޢަނާ ހަމީދުގެ އަންގާފައި ނުވާކަން ހާމަކުރެވެއެވެ. އަދި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށް ފަ އަޅައި ދެވަނަ ޢަނާ ހަމީދު ދިފާޢު ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހަމަޖެހިފައިނުވާކަން ހާމަކުރެވެއެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ މި ބުނުމަކީ ބަލައިގަނެވޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

ޢަނާ ހަމީދު އާއި އިމާޖުއާއި ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން

19. މ.އ. ނިޔުމުގޭ ގައި ހަދާފައިވާ 03 ކޮޓަރީގެ އެޕާރޓްމަންޓް ޢަނާ ހަމީދު ކުއްޔަށް ހިފި ތާރީޚަކީ 08 ޖުލައި 2015 އެއް ނޫނެވެ. އެތާރީޚަކީ ޢަނާ ހަމީދު އާއި އިމާޖު އާ ދެމެދު ކުރީގެ އެއްބަސްވުން ފެށުނު ތާރީޚެވެ. ވީމާ މިކޮޅުބަސް ދަށު ކޯޓުން ބަޔާން ކޮށްފައިވާގޮތް ރަނގަޅު ނޫނެވެ.

20. ޢަނާ ހަމީދު އާއި އިމާޖުއާއި ދެމެދުވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި މުއްދަތު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

-20.1 އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުރީގެ މުއްދަތަކީ 01 އޮގަސްޓު 2015 އިން ފެށިގެން 05 އަހަރު ދުވަހެވެ. އެހެންކަމުން އެމުއްދަތު ނިމޭނީ 01 އޮގަސްޓު 2020 އަށެވެ. (އެއީ 2020 ޖުލައި 31 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭގަނޑު 00:00 އަށެވެ.)

-20.2 ނަމަވެސް 01 އޮގަސްޓު 2015 ވަނަ ދުވަހު ތަން ހަވާލެއް ނުކުރެވުނެވެ. ވީމާ 05 އަހަރުގެ މުއްދަތު ގުނާނީ ގޮތް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރަނީ، ތަން ނިންމާ ހަވާލު ކުރެވޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން، 05 އަހަރު ދުވަސް ކަމަށެވެ. މިގޮތުން ތަނާ ހަވާލުވީ އާ ތަންހަވާލު ކުރެވުނީ 19 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ކަމަށްވާތީ، 05 އަހަރު ދުވަސް ގުނާނީ، 19 ނޮވެމްބަރު 2015 އިން ފެށިގެންނެވެ. އެގޮތުން މުއްދަތު ގުނުމުން، 05 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތު ހަމަވާނީ، 19 ނޮވެމްބަރު 2015 އަށެވެ. (އެއީ 2020 ނޮވެމްބަރު 18 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭގަނޑު 00:00 އަށެވެ.)

-20.3 ކުރީގެ މުއްދަތު 05 އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ އިތުރު ކުރެވޭނެ ގޮތް ބަޔާންކުރަނީ، އެއްބަސްވުމުގެ "މުއްދަތު" މިސުރުޚީގެ (ނ) ގެ ދަށުގައެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

" މި އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން ކުއްޔަށްދޭ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު، ކުރީގެ މުއްދަތު އިތުރު ކުރުމަށް ކުއްޔަށްދޭފަރާތާއި، ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތް އެއްބަސްވާނަމަ، ނުވަތަ (ރ) ފަރާތުންފަރާތެއް ނުވަތަ ދެފަރާތް ނިޔާވެފައިވާ ހާލަތެއްގައި ނިޔާވީފަރާތުގެ ވާރިސުން އެއްބަސްވާނަމަ، އެއްބަސްވާ ޝަރުތުތަކާއެކު މަތިން ކުރީގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުން މިއެގްރީމެންޓް މަނާއެއް ނުކުރެއެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

21.އެހެންކަމުން، 05 އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ ކުރީގެ މުއްދަތު އިތުރު ކުރުވުން ގޮތަކީ، "އެގްރީމަންޓްގެ ދަށުން ކުއްލިކޮށް މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހު" ކަން އެނގެއެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް މުއްދަތު އިތުރުކުރެވޭ ގޮތަކަށް މި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާތީ، އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާ 05 އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތަކަށް ކުރީގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރި ގޮތް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތު ކޮށްދިނުމަކީ ރަނގަޅު ހިނގާއެކެވެ. އަދި މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން 01 އޮގަސްޓް 2015 ގައި ތަން ހަވާލު ނުކުރެވި ދިޔައިރުވެސް، ކުރީގެ ޖުމުލަ މުއްދަތު 05 އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ އިތުރުވާން ގޮތެއް ބަޔާނެއް ނުކުރެއެވެ. 01 އޮގަސްޓް 2015 އަށް ތަން ހަވާލު ނުކުރެވޭ ބާރަތުގައިވެސް ހަމަކުރަންޖެހޭ 05 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތެވެ. އެގޮތުން 5 އަހަރު ހަމަކުރާތީ، ތަން ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މުއްދަތު ގުނައިގެންކަން އެއްބަސްވުމުން ސާފުވެއެވެ. ތަންހަވާލު ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 07 އަހަރަކަށް ކުރީގެ މުއްދަތު ދިގު ކުރުވުން ގޮތަކަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާނެއް ނުކުރެއެވެ.

ބަދަލު ދޭންޖެހޭ މުއްދަތު

22.ކުރީގެ މުއްދަތު 5 އަހަރު ހަމަވުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ ވަކިން ނިކުންނަންޖެހޭ ގޮތެއް އިމާރާތުގެ ފަރާތުން ގެދުވެރި ކުރުވައިފިނަމަ، މިއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ބަދަލު ދޭންޖެހޭނީ 05 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތް މުއްދަތަކަށެވެ. 07 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރެއިން ބާކީ އޮތް މުއްދަތަކަށް ނޫނެވެ. އެއީ ތަނާ ހަވާލުވީއާ ތަން ހަވާލުކުރި 19 ނޮވެމްބަރު 2015 އިން ފެށިގެން، ތަނާ ހަވާލުވި ތަން ހުސްކުރަންޖެހުނު ތާރީޚް ކަމުގައިވާ 16 އޮކްޓޫބަރު 2016 ގައި ހިނގާދިޔަ 10 މަހާއި 27 ދުވަސް އުނިކުރުމުން، ބާކީ އޮތް 04 (ހަތަރެއް) އަހަރާއި 01 (އެކެއް) މަހާއި 03 (ތިނެއް) ދުވަހެވެ. މިމުއްދަތަށް ތަނާ ހަވާލުވީއަށް ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ނަގައިދޭން ފައިސާއަކީ، ކޮންމެ މަހަކަށް -/18,500ރ (އަށާރަހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ގެ ހިސާބުން ފައިސާ ނަގައި ދިނުމެވެ.

23. މިގޮތުން ފައިސާ ނަގައިދެވޭނީ ތިރީގައިވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

4 އަހަރު (48 މަސް) ގުނަ 18،500	888,000.00ރ
01 މަސް ގުނަ 18،500ރ	18,500.00ރ
03 ދުވަސް ގުނަ 616.66ރ	1,849.98ރ
ޖުމްލަ: 908,349.98ރ. (ނުވަލައްކަ އަށްހާސް ތިންސަތޭކަ ސާޅީސްނުވަ ރުފިޔާ ނުވަދިހައަށް ލާރި)	

އިތުރުކުރިކަމަށް ބަޔާންކުރާ މުއްދަތާއިގުޅޭ

24. އިމާރާތް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި ޙަވާ ބަހިދާ ދެމެދު ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން، 02 އަހަރު ދުވަސް ކުލީގެ މުއްދަތަށް އިތުރުކުރެވުނުކަމަށް ބުނާ ބުނުމަކީ ސާބިތުވާ ބުނުމެއް ނޫނެވެ. 19 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި އިމާރާތް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ފޮނުވި ސިޓީގައިވެސް ބަޔާންކުރަނީ، "...މިގޮތުން އެގްރީމެންޓްގެ މުއްދަތު ފުރާ ތާރީޚަކީ 19 ނޮވެމްބަރ 2015 އިން ފެށިގެން 5 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތެވެ." މިފަދައިންނެވެ. 19 ނޮވެމްބަރު 2015 އިން ފެށިގެން 07 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކާ ނުގުޅެ.

25. ނަމަވެސް، 19 ނޮވެމްބަރު 2015ގެ ތާރީޚުގެ ފަހުން، 23 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ޓްރާންސްފަރއިވާ "ޓްރާންސެކްޝަން ވެލިއުބަރ" ގައި “Nirolhuge two years advance payment (7000)” މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށް، އިމާރާތް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 168،000.00ރ (އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް އަށްހާސް ރުފިޔާ) ޙަވާ ބަހިދާގެ އަތުން ބަލައިގަންފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް އެއީ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދި ކުލީގެ މުއްދަތު 5 އަހަރު ދުވަހަށް 2 އަހަރު އިތުރުކުރުމަށް ބަލައިގަން ފައިސާއެއްކަމުގައި އެނގުނުކަމަކަށް ނުފެނެއެވެ.

26. މީގެ އިތުރުން، އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު، 7 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް އިތުރުކޮށް، ޒިންމާވެފައިވާކަމަށް ބަލާ ހަމަޖެހޭ ފަރާތުން ބުނާ ސިޓީގައި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފަރާތުން ސައިޓްހަވާލުކޮށްފައިވާ ޖެނެރަލް ބޭންކްތަކަށް، މުހައްމަދު ޢަބްދުﷲ ޢަބްދުލްޤާދިރު އެވެ. އެޕާޓްމަންޓުގެ އެއްބަސްވުމާއިގެ ޝަރުޠުތަކާ ޚިލާފަށް ސައިޓް ހަވާލުކުރުމުގެ ހަރަކާތް އޮތް ފަރާތުގެ އިންސާނީ 08 ޖޫން 2015 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ތަފާސީލު ދެފަރާތުގެ ބަލާލެވުނު އެވެ. އިސްތިހާރުކުރެވުނު ދެފަރާތްގައި ބޭންކްތަކާއި އެއްބަސްވުމުގައި އިމާރާތުގެ ފަރާތުން ސައިޓްހަވާލުކޮށްފައިވާ ޖެނެރަލް ކޮންޓްރެކްޓަރ ޢަބްދުﷲ ސަޢީދުގެ ކޮންޓްރެކްޓަރ ކުރީ ޙަޤީޤަތުގައި ހަވާލުކުރެވިފައިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އެއްބަސްވުމުގައި އިތުރު އެހެން އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެންނަންވީ، އެކަން ކުރަންޖެހޭނީ، އެއްބަސްވުމުގައި ސައިޓްހަވާލުކުރުމުގެ ބާރު ދިނުމާއި ފަރާތްތަކަށް ދެފަރާތްވެ. އަދި އެކަމަކީ ޙަވާލުކުރުމަށް އެކަފާވާ ކަމެއްކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.

ދަޢުވާކުރެވުނު ޖުމްލަ ފައިސާ

27. އެހެންކަމުން، އިމާރާތް ބިނާކުރުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފައިސާ ބަލާ ހަވާލުކުރުން ދަޢުވާކުރެވުނު ޖުމްލަ ފައިސާއަކީ، ކުރިން ބާކީހުރި ގެއްލުމުގެ ބަދަލު 908,349.98ރ (ނުވަލައްކަ އަށްހާސް ތިންސަތޭކަ ސާޅީސްނުވަ ރުފިޔާ ނުވަދިހައަށް ލާރި) އާއި 02 އަހަރުގެ އެގްރީމެންޓުގެ ގޮތުގައި ކަމަށް ބުނާ އެޑްވާންސުގެ ފައިސާ ނެގިކަމަށް އޮންގެން އޮތް 168،000.00ރ (އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް އަށްހާސް ރުފިޔާ)އާއެކު ޖުމްލަ 1,076,349.98ރ (އެއްމިލިޔަން ހަތްދިހަ ހަހާސް ތިންސަތޭކަ ސާޅީސްނުވަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ އަށް ލާރި) އެވެ.

28. ވީމާ، މިދެންނެވި ގޮތުގެ މަތިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަކަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

ފަރިޔާދު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައްދު:

29. މި މައްސަލައިގައި ފަރިޔާދު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައްދަށް އަހުރެން ބާޠިލު ކުރަމެވެ.

ފަރިޔާދު ހުސައިން މަޖީދުގެ ރައްދު:

30. މި މައްސަލައިގައި ފަރިޔާދު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައްދަށް އަހުރެން ބާޠިލު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

31. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[7] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ޚަސްމުންނަށް ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ޚަސްމުންނާ ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުންނެވެ.[8] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާސާއަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[9]

7. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
9. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހު، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:
2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި މ.ފިހާލި / ރަޝާ ހަމީދުއަށް އިމާރާތް ބޭނުންކުރަން ނުލިބުނު
ދުވަސްތަކަށް ދޭން ފައިސާގެ މިންވަރަކީ -/1,335,700ރ. (އެއްމިލިއަން ތިންސަތޭކަ ތިރީސް ފަސްހާސް ހަތްސަތޭކަ
ރުފިޔާ) ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ރަނގަޅަށް ނޫންކަމަށްވާތީ، ސިވިލް
ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2984/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ އެބަޔަށް ބަދަލު ގެނެސް، މިރިޕޯޓުގެ 23 އަދި 27 ވަނަ
ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިމާރާތް ޖުރައިފޯޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ރަޝާ ހަމީދުއަށް ދައްކަންޖެހޭ ޖުމްލަ
ފައިސާއަކީ، 1,076,349.98ރ (އެއްމިލިއަން ހަތްދިހަ ހަހާސް ތިންސަތޭކަ ސާޅީސް ނުވަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ އަށް
ލާރި) ކަމަށް މިމައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފުލްބެންޗުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، މިފައިސާ ރަޝާ ހަމީދުއަށް
ޙަވާލުކުރުމުގެ ގޮތުން، މި ޙުކުމްކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން، މަދުވެގެން އެމަހަކަށް ޖާގަވަރު ދައްކަމުންގޮސް މިޖާރީ 04
(ހަތަރު) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިފައިސާ ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކާ ހަވާލުކުރުމަށް އިމާރާތް ޖުރައިފޯޓް ލިމިޓެޑްގެ
މައްޗަށް އަންގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު:32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 262 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ
އުސޫލުން ފައިސާ ދައްކަންވީގޮތް މިރިޕޯޓާއި ހިމެނިފައި އެވަނީކަން އަންގައި ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދު

ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ގޮތުގެ ތާވަލު:

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-A/253 ގެ ސިވްހާއާއި ދުވެގެން އިމާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މ. ފީއަލި / ރަނާ ހަމީދަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ގޮތުގެ ތާވަލު (ޤާނޫނު ނަންބަރު:32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 262 ވަނަ މާއްދާ ގެ ދަށުން):		
(1)	ދައްކަންޖެހޭ ޖުމްލަ ފައިސާ:	1,076,349.98ރ (އެއްމިލިއަން ހަތްދިހަ ހަހާސް ތިންސަތޭކަ ސާޅީސް ނުވަ ރުފިޔާ ނުވަދިހަ އަށް ލާރި)
(2)	ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ފަރާތް:	އުމަރާޖް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (C-253/2005)
(3)	ފައިސާ ލިބެންޖެހޭ ފަރާތް:	ރަނާ ހަމީދު / މ. ފީއަލި (A044968)
(4)	ފައިސާ ދައްކަން ފަށަންޖެހޭ ތާރީޚް:	21 ޑިސެންބަރު 2023
(5)	ފައިސާ ދައްކާ ހަމަޖެއްސުން ނިންމަންޖެހޭ ތާރީޚް:	20 އޭޕްރީލް 2024
(6)	ކޮންމެ އިންސްޓޯލްމަންޓެއްގައި ދައްކަންޖެހޭ އަދަދު:	269،087.50ރ. (ދެލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ނުވަހާސް އަށްޑިހަ ހަތް ރުފިޔާ ފަންސާސް ލާރި)
(7)	ކޮންމެ އިންސްޓޯލްމަންޓެއް ދައްކަންޖެހޭ ތާރީޚް:	ފުރަތަމަ: 20 ޖަނަވަރީ 2024 ގެ ކުރިން. ދެވަނަ: 20 ފެބްރުއަރީ 2024 ގެ ކުރިން. ތިންވަނަ: 20 މާރިޗު 2024 ގެކުރިން. ހަތަރުވަނަ: 19 އޭޕްރީލް 2024 ގެ ކުރިން